

ROLNICTWO ZA GRANICĄ

JÓZEF KUSZ
Akademia Rolnicza w Szczecinie

SZWEDZKI UNIWERSYTET ROLNICZY W ULTUNIE

Szwedzki Uniwersytet Rolniczy powstał 1 lipca 1977 roku z połączenia Wyższej Szkoły Rolniczej, Wyższej Szkoły Leśnictwa, Wyższej Szkoły Weterynarii oraz Państwowego Technikum Leśno-Weterynaryjnego

W tym samym czasie Uniwersytet w Uppsali obchodził swój 500-letni jubileusz.

Nie oznacza to, że działalność rolniczego szkolnictwa wyższego rozpoczęła się z dniem powstania Uniwersytetu Rolniczego. Początek naukowej działalności rolniczej, z reguły z inicjatywy prywatnej sięga XVIII w.

Szwedzki Uniwersytet Rolniczy tym różni się od innych uczelni, że podlega bezpośrednio pod Ministerstwo Rolnictwa. Uniwersytet posiada około 50 instytutów naukowo-badawczych, ogółem zatrudnionych około 3 300 i studiujących 2 500.

W skład uniwersytetu wchodzi trzy wydziały: rolniczy, leśny i weterynarii. W ramach uczelni w Ultunie prowadzą działalność następujące centra naukowe:

Centrum Biomedyczne.

Naukowe Centrum Zwierząt Domowych.

Centrum Ochrony Środowiska Naturalnego.

Centrum Genetyki.

Centrum Kliniki — Lecznica Zwierząt (Szpital).

Centrum Gleboznawstwa.

Zootechniczny Zakład Doświadczalny.

Centrum Ochrony Roślin.

Państwowy Instytut Weterynarii.

Szwecja posiada tylko jedną wyższą uczelnię rolniczą, stąd też Szwedzki Uniwersytet Rolniczy obejmuje swoją działalnością cały kraj.

Większa część uniwersytetu mieści się w Ultunie (należącej administracyjnie do Uppsali).

Ponadto filie Uniwersytetu mieszczą się w:

Alnarp/Lund — działalność w dziedzinie ogrodnictwa, planowania zabudowy przestrzennej wsi, budownictwa wiejskiego, praktyki rolnicze. Zatrudnionych ok. 450, studiujących — 450.

Skara — weterynaria ze szpitalem dla zwierząt, rolniczy i zootechniczny zakład doświadczalny. Zatrudnionych 100, studiujących — 75.

Garpenberg Skinnskatteberb — leśnictwo. Zatrudnionych 220, studiujących — Skinnskatteberg 150.

Umea — leśnictwo i rolnictwo. Zatrudnionych — 420, studiujących 250.

Każdego roku przyjmowanych jest około 600 studentów na następujące kierunki:

— rolnictwo	— 5 lat studiów
— ogrodnictwo	— 5 lat studiów
— leśnictwo	— 5 lat studiów
— architektura wsi	— 5 lat studiów
— weterynaria	— 5,5 lat studiów
— mistrz rolnictwa	— 1 rok studiów
— mistrz leśnictwa	— 1,5 roku studiów
— technik leśnictwa	— 1,5 roku studiów
— technik ogrodnictwa	— 1 rok studiów

Z egzaminem ukończonych specjalności (rolnictwo, ogrodnictwo, leśnictwo, architektura wsi i weterynaria) można ubiegać się o przyjęcie na studium doktorskie. Po 4—5 latach studiów zdaje się egzamin doktorski. Ogółem studiujących na studium doktoranckim jest ok. 400.

Studia na kierunku rolniczym trwają 5 lat. Po skończeniu studiów otrzymuje się tytuł agronoma. Jest to kierunek studiów składający się z przedmiotów biologicznych, ekonomicznych i technicznych. Studiujący wybierają odpowiedni kierunek w dziedzinie ekonomiki, zootechniki, gleby i rośliny, techniki bądź też kombinację z wyżej wymienionych przedmiotów. Proces dydaktyczny rozpoczyna się 13-miesięcznym kursem propedeutyki rolnictwa w 5 Technikach Rolniczych położonych w południowej Szwecji (Ingelstorp, Plönninge, Svalöv, Sötasen lub Önnestad). Semestr rozpoczyna się 4-tygodniową praktyką wstępną. W czasie tej praktyki studenci przebywają w w/w szkołach i zapoznają się z obsługą maszyn rolniczych oraz zwierząt hodowlanych. Następny etap to praktyka w gospodarstwie rolniczym zlokalizowanym w pobliżu szkoły.

Na początku listopada studenci wracają do szkół, gdzie rozpoczynają studiowanie ekonomiki rolnictwa, nauki o zwierzętach domowych, maszynoznawstwa i budownictwa rolniczego oraz uprawy roślin.

Na przełomie marca i kwietnia rozpoczyna się rolnicza wiosna. Stąd też studenci wracają do gospodarstw na praktykę, gdzie przebywają do połowy września. Oznacza to, że studiujący biorą udział w praktycznych pracach w gospodarstwie w czasie całego okresu wegetacyjnego. W ten sposób przebiega pierwszy rok studiów.

Po tym okresie studenci rozpoczynają studia uniwersyteckie w Ultunie. Na początku tej części studiów (II rok) wszyscy biorą udział w 2-tygodniowym kursie przygotowującym ich do studiowania.

Następnie każdy ze studiujących wybiera sobie blok przedmiotów w następujących dziedzinach: ekonomika, zootechnika, gleba — roślina, technika.

Każdy z tych bloków składa się z odpowiednich przedmiotów.

- Ekonomika:** ekonomika państwa, matematyka, statystyka, ekonomika poszczególnych dziedzin działalności gospodarczej itp.
- Zootechnika:** chemia, anatomia zwierząt, statystyka, hodowla zwierząt, żywienie zwierząt i specjalistyczne przedmioty zootechniczne.
- Gleba — roślina:** chemia, mikrobiologia, botanika, gleboznawstwo, oraz specjalistyczne przedmioty jak uprawa roślin, patologia roślin, gleboznawstwo szczegółowe, uprawa roli itp.
- Technika:** fizyka, matematyka i statystyka. Później technika rolnicza, maszynoznawstwo, metodyka pracy, technologia produkcji rolniczej, silniki stosowane w rolnictwie itp.

W czasie tej części studiów studenci odbywają 3-miesięczną praktykę specjalistyczną w zależności od kierunku studiów. Praktyka ta bardzo często odbywa się w czasie ferii. W trakcie studiów każdy musi wykonać pracę egzaminacyjną w jednym z głównych przedmiotów. Przez około pół semestru studenci zbierają wyniki, opracowują je w formie pisemnej i dyskutują na odpowiednim seminarium.

Podobnie przebiegają studia na pozostałych specjalnościach. Studenci w Szwecji są bardzo samodzielni. Sami wybierają odpowiedni kierunek studiów, studiują indywidualnie, mniej „prowadzeni są za rączkę”. Dzięki temu absolwent Uniwersytetu Rolniczego reprezentuje bardzo wysoki poziom.

W czasie stypendium współpracowałem przez pewien okres czasu z jednym z magistrantów wykonującym pracę w Instytucie Uprawy Roślin, Zakładzie Płodozmianów. Magistrant sam decydował o tym z których doświadczeń pobierze próby, sam te próby oznaczał, zestawiał i opracowywał wyniki.

Kontakty z opiekunem polegały na dyskutowaniu problemu, a nie pytaniu: co mam jeszcze zrobić?

Prace egzaminacyjne są podobnie wydawane jak pozostałe prace naukowe w formie pojedynczych zeszytów naukowych.

Interesujący jest również problem rekrutacji. Nie ma egzaminów wstępnych na wyższe uczelnie. Kandydaci składają wnioski do właściwej uczelni. Mają prawo ubiegać się o przyjęcie na kilka wydziałów. Wnioski rozpatrywane są centralnie za pomocą systemu komputerowego. Pod uwagę bierze się oceny z gimnazjum jak również uzyskuje się dodatkowe punkty w przypadku posiadania zaświadczenia o wcześniejszej pracy związanej z kierunkiem studiów. W przypadku uzyskania tej samej ilości punktów przez kilku kandydatów, wybór odbywa się w sposób losowy. Duże znaczenie mają oceny z gimnazjum. W przypadku kiedy kandydat na wyższą uczelnię stwierdza, iż ma za niskie oceny z określonych przedmiotów, może je podwyższyć, biorąc odpowiedni kurs i pisząc test.

Oprócz odpowiednich ocen z danych przedmiotów, nieodzowna jest znajomość języka angielskiego. Część podręczników uniwersyteckich jest dostępna tylko w tym języku. Ubiegający się o przyjęcie na studia nie mają większych kłopotów ze znajomością angielskiego. Język ten jest obowiązkowy od wczesnych klas szkoły podstawowej. Istnieją ponadto intensywne kursy tego języka z jednoczesnym wyjazdem do Anglii.

Nieco odmiennie wygląda organizacja Instytutów. Istnieje podział na część prowadzącą dydaktykę i badania oraz część pracowników tylko badawczych. Ci ostatni prowadzą większą ilość doświadczeń, więcej publikują, częściej wyjeżdżają na spotkania z praktykami.

Kontakt nauki z praktyką odbywa się poprzez publikacje, wydawanie zaleceń agrotechnicznych, informacje, prowadzenie badań na zlecenie prywatnego gospodarza.

Na uczelni działa specjalna komórka organizacyjna, zajmująca się upowszechnianiem wiedzy rolniczej.

W odpowiednich regionach znajdują się ponadto konsultanci, którzy zobowiązania są nawiązywać ścisłą współpracę z praktyką i uczelnią. Bardzo często inicjatywa wychodzi od samych rolników.

W czasie stypendium uczestniczyłem w spotkaniu z cyklu „Nauka Praktyce”. Tematem spotkania była walka z chwastami.

W spotkaniu tym uczestniczył pracownik nauki, przedstawiciele punktów konsultacyjnych, reprezentant firmy BASF oraz zainteresowani rolnicy praktycy.

Rolników nie tylko interesowały nowe środki ochrony roślin, ale przede wszystkim ich toksyczność, długość zalegania w glebie (okres karencji), problem skażenia środowiska naturalnego. Ten ostatni jest przedmiotem zainteresowania zarówno naukowców jak i praktyków. Toczy się od długiego czasu debata na temat możliwości ograniczenia stosowania środków ochrony roślin.

Jednym z ciekawszych doświadczeń prowadzonych przez Instytut Uprawy Roślin, Zakład Płodozmianów jest uprawa roślin w zmianowaniu bez stosowania jakichkolwiek środków sztucznych (nawozy, środki ochrony roślin itp.). Ruch ten w Szwecji nosi nazwę „uprawa bez trucizny”. Około 1% ogólnego areału ziemi uprawnej jest uprawiana bez środków sztucznych. Często przypomina to ruch „hippisów”, w ten bowiem sposób uciekają „do natury” zwykle ludzie młodzi, zmęczeni nadmiernym rozwojem cywilizacji. Jest jednak wiele gospodarstw, które z dość dużym powodzeniem prowadzą tzw. uprawę naturalną. Swoje ziemiopłody sprzedają po wyższych cenach.

Podstawą nawożenia są nawozy organiczne (obornik, kompost, odpady przemysłu drzewnego, nawozy zielone). Ponadto stosuje się odpady przemysłu kamieniarskiego (mielone skały) itp. Opracowano szereg recept na produkcję środków ochrony roślin pochodzenia naturalnego (np. wyciągi z różnych roślin).

Należy sądzić, iż tego typu doświadczenia z ogromnym powodzeniem można prowadzić w warunkach naszego kraju. Ze względu na dłuższy okres wegetacyjny, można rozszerzyć powierzchnię uprawy poplonów z wykorzystaniem na zielony nawóz.

Ze względu na ograniczoną ilość miejsca nie sposób podać w niniejszym artykule pełnego obrazu Szwedzkiego Uniwersyteu Rolniczego. Zainteresowanym proponuję, w przypadku braku innych możliwości, osobisty kontakt z autorem. W czasie bowiem stypendium zebrałem dość znaczną ilość literatury na temat tego ośrodka naukowego, jak również rolnictwa szwedzkiego.

POLSKIE TOWARZYSTWO NAUK ŻYWIENIOWYCH (PTNŻ)

W wyniku starań pracowników nauki zajmujących się żywieniem w Polsce, a zwłaszcza członków Komitetu Żywnienia Człowieka PAN, powstało i zostało zarejestrowane w dn. 25.VIII.1980 Stowarzyszenie pod nazwą Polskie Towarzystwo Nauk Żywnieniowych — PTNŻ.*)

Celem Towarzystwa jest:

1. Organizowanie i popieranie działalności zmierzającej do rozwoju nauk żywieniowych w Polsce.
2. Upowszechnianie osiągnięć naukowych z zakresu żywienia.
3. Propagowanie na forum międzynarodowym osiągnięć nauki polskiej w zakresie żywienia.
4. Prowadzenie działalności na rzecz kształtowania zaangażowanych, ideowych i obywatelskich postaw swoich członków.

Cele te będą realizowane przez:

1. Organizowanie zebrań, konferencji, sympozjów, zjazdów i kongresów naukowych.
2. Organizowanie wykładów, odczytów, wystaw oraz innych form upowszechniania nauki o żywieniu (środki masowego przekazu).
3. Współpracę z Polską Akademią Nauk i jej placówkami oraz resortami i instytucjami zajmującymi się problematyką żywienia.
4. Współpracę z organizacjami krajowymi i zagranicznymi o podobnym profilu działania.
5. Podejmowanie inicjatyw i wypowiedzanie się w zakresie stanu potrzeb żywieniowych w Polsce.
6. Prowadzenie działalności wydawniczej w zakresie żywienia.
7. Prowadzenie społecznego doradztwa naukowego i konsultacji w dziedzinie żywienia człowieka.

Członkiem zwyczajnym Towarzystwa może być obywatel polski posiadający dyplom ukończenia studiów wyższych i legitymujących się dorobkiem naukowym oraz popularyzatorskim z dziedziny żywienia człowieka oraz podstaw żywienia zwierząt.

Na pierwszym walnym zgromadzeniu członków założycieli PTNŻ w dniu 29.IX.1980 w Warszawie powołano 12-osobowy Zarząd Główny z którego wyłoniono przewodniczącego (prof. dr hab. Stanisław Berger), dwóch zastępców (prof. dr hab. Wiktor Szostak, prof. dr hab. Wanda Szotowa), sekretarza (doc. dr hab. Anna Gronowska-Senger), skarbnika (prof. dr hab. Swiatosław Ziemiański). Wybrano również Główną Komisję Rewizyjną (przewodniczący — prof. dr hab. Henryk Gertig) i Główny Sąd Koleżeński (przewodniczący — prof. dr hab. Władysław Kierst).

*) Rejestr Stowarzyszeń i Związków Wydziału Spraw Społeczno-Administracyjnych Urzędu m. s. Warszawy, nr. rej. 1030.

Poza działalnością statutową i organizacyjną (m.in. powołanie oddziałów PTNŻ i rekrutacja jego członków lub sekcji problemowych), PTNŻ postanawia koncentrować swoją pracę w obecnej kadencji w kierunku podnoszenia prestiżu nauk żywieniowych oraz współpracować i reprezentować w/w nauki w kraju i za granicą.

W ramach swojej działalności PTNŻ pragnie również stworzyć podstawy naukowe służące rozwiązywaniu złożonych problemów wyżywienia.

Siedzibą PTNŻ jest Instytut Żywienia Człowieka SGGW-AR, ul. Nowoursynowska 166, 02—766 Warszawa.

prof. dr St. Berger